

Uppföljning av landmollusker i Vanserum-Bäck-Övetorp

LIFE RestoRED (LIFE 19/NAT/SE/000172)

Länsstyrelsen
Kalmar län

**Uppföljning av landmollusker i Vanserum-Bäck-Övetorp
LIFE RestoRED (LIFE 19/NAT/SE/000172)**

Meddelandeserienummer: 2023:10
ISSN: 0348-8748
Utgiven av: Länsstyrelsen Kalmar län
Ansvarig enhet: Naturskyddsenheten
Författare: Ted von Proschwitz och Eric Lundén
Omslagsfoto och kartmaterial: Eric Lundén

Den här rapporten har producerats med stöd av Europeiska kommissionens LIFE-program. Ståndpunkter och faktainnehåll representerar projektet LIFE RestoRED och representerar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens eller byrån CINEAs uppfattning eller ståndpunkt.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Summary.....	5
Metod	7
Resultat	8
Områdesbeskrivning.....	8
Diskussion	9
Referenser	10

Sammanfattning

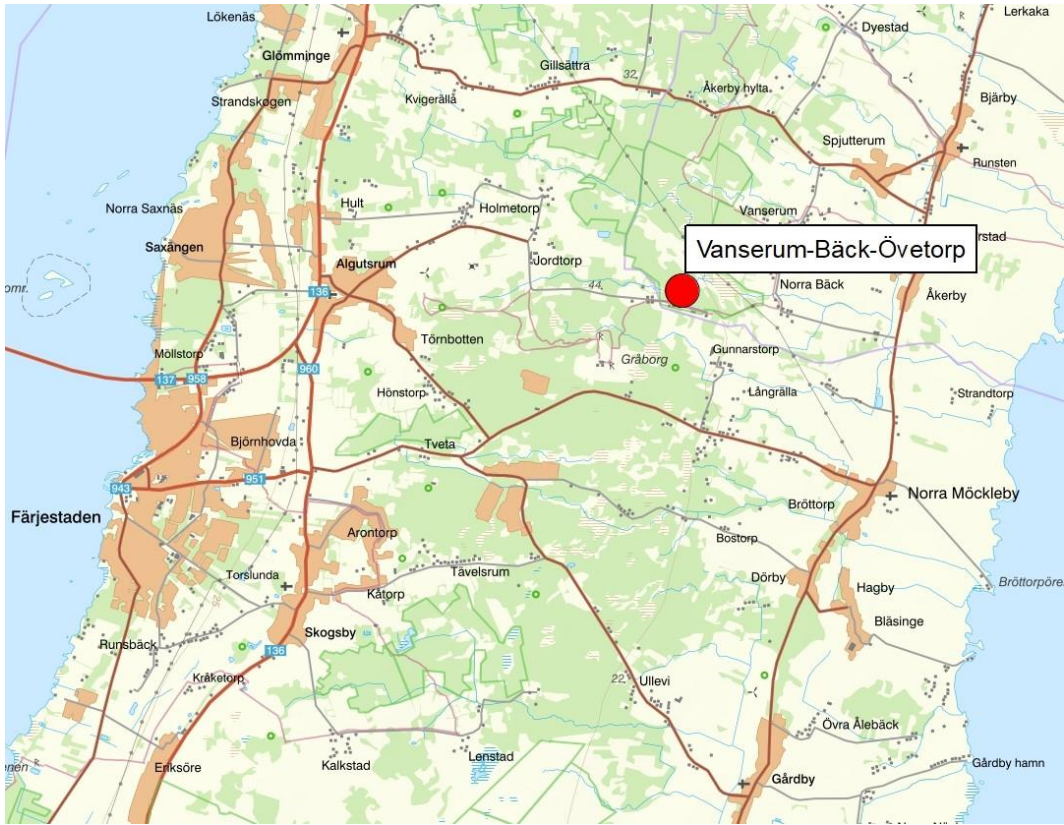
Under sommaren 2022 utfördes en uppföljningsinventering av landlevande snäckor i ett rikkärr i Natura 2000-området Vanserum-Bäck-Övetorp på Öland. Området ingår i projektet LIFE RestoRED och kommer att restaureras under 2023. Området är bitvis starkt igenväxande med bland annat gran, tall och björk men bitvis finns höga naturvärden fortfarande kvar. Under inventeringen undersöktes förekomst av landsnäckor, men även sötvattensnäckor och sniglar noterades när dessa påträffades.

Syftet med restaureringen är att minska igenväxningen och att de arter som är typiska för rikkärr ska öka. Under inventeringen noterades totalt 13 landsnäckor, en snigel och en sötvattensnäcka. Bland annat kalkkärrsgrynsnäcka, smalgrynsnäcka och luddsnäcka. En återinventering av området kommer göras efter utförd åtgärd, i slutet av projektperioden.

Summary

During the summer of 2022 a survey was conducted in an alkaline fen in the Natura 2000-site Vanserum-Bäck-Övetorp in Öland. The area is a part of the LIFE RestoRED project and will be restored in 2023. The fen is partially overgrown by birch, pine and spruce but some parts are still relatively open.

The purpose of the restoration is to decrease the overgrowth of trees and bushes and increase species typical for alkaline fens. Two species that will benefit from the restoration is *Vertigo geyeri* and *V. angustior*, both listed in the Annex II of the Habitat Directive. A total of 15 species were found during the survey.

Figur 1 Översiktskarta.

Metod

Tillämpliga delar av den senaste versionen av underökningstypen för biogeografisk uppföljning av grynsnäckor (Jonsson 2019) har följts. I huvudsak har bankning av förna i metallbunke varit huvudmetod. Den tillgår kortfattat på följande sätt: Biotopen genomsöks systematiskt efter mikrohabitat där man erfarenhetsmässigt ser att förhållandena för de speciella rikkärrsnäckorna kan vara optimala. Vi de aktuella undersökningarna på Öland avsågs att täcka hela landmolluskfaunan i området och därför vidgades habitatvalet för att täcka in hela variationen. Där tar man upp förna från tuvbasen, mossa etc. och skakar materialet kraftigt i en metallbunke. Snäckorna kommer då att lossna och kan med en pincett insamlas från bunkens botten. Man rör sig genom hela ytan under ett dubbelpass på 2 x 30 minuter. Under passen använder man samma rutt och totalt undersöks material från minst 20 punkter längst denna. De snäckor som kan artbestäms direkt i fält. Små arter och unga individer tas med för artbestämning med hjälp av stereolupp på laboratoriet. Undersökningarna var inriktade på landsnäckor, men påträffade sötvattenssnäckor har artbestämts och finns med i redovisningarna nedan.

En GPS-koordinat togs från ungefär mitten av det undersökta området. En enkel kolorimetrisk pH-mätning med universalindikatorvätska gjordes på förnan på varje lokal. Den redovisas i kvartssteg, d.v.s. 5; >5; 5,5; <6 etc.

Relativ abundans för de eftersökta arterna anges under respektive objekt nedan som:

1 exemplar	= 1
2-9 exemplar	= 2
10-99 exemplar	= 3
100-999 exemplar	= 4
Endast tomskal	= +

Figur 2 Karta med inventeringsområdet markerat.

Resultat

Områdesbeskrivning

Området ligger inom Natura 2000-området Vanserum-Bäck-Övetorp på Ölands mittland. Objektet består av två öppnare områden, och mellan dessa finns mer eller mindre tät planterad ungskog med gran och igenväxta partier med björk, tall och buskar. Direkt öster om objektet finns ett betat kärr med stor förekomst av axag.

Den södra delen består av ett svagt betat öppet kärr som växer igen från kanterna med bland annat viden, björk och gran. I nordvästra änden rinner en källbäck med förekomst av källtuffmossa.

Tuvtåtel och kärtistel förekommer rikligt. Bandpraktmossa och guldspärrmossa förekommer här och där.

Anträffade arter:

Relativ abundans:

Landsnäckor:

<i>Carychium minimum</i> O. F. Müller	[ängsdvärgsnäcka]	+
<i>Succinea putris</i> (Linnaeus)	[större bärnstenssnäcka]	1
<i>Cochlicopa lubrica</i> (O. F. Müller)	[skogsagatsnäcka]	2
<i>Vallonia pulchella</i> (O. F. Müller)	[ängsgrässnäcka]	+
<i>Pupilla alpestris pratensis</i> (Westerlund)	[kärrpuppsnäcka]	2
<i>Vertigo geyeri</i> Lindholm	[kalkkärrsgrynsnäcka]	3
<i>Vertigo pygmaea</i> (Draparnaud)	[ängsgrynsnäcka]	2
<i>Vertigo angustior</i> Jeffreys	[smalgrynsnäcka]	2
<i>Punctum pygmaeum</i> (Draparnaud)	[europeisk punktsnäcka]	2
<i>Euconulus alderi</i> (Gray)	[kärrkonsnäcka]	2
<i>Nesovitrea hammonis</i> (Ström)	[strimglanssnäcka]	+
<i>Vitrina pellucida</i> (O. F. Müller)	[glassnäcka]	+
<i>Pseudotrachia rubiginosa</i> (Rossmässler)	[luddsnäcka]	2
Antal arter:		13

Sniglar:

<i>Deroceras laeve</i> (O. F. Müller)	[sumpsnigel]	1
Antal arter:		1

Sötvattenssnäckor:

<i>Galba truncatula</i> (O. F. Müller)	[amfibisk dammsnäcka]	+
Antal arter:		1

Totalt antal arter: 13 landsnäckor, 1 snigel, 1 sötvattenssnäcka.

Diskussion

Lokalen hyser en karakteristisk och tämligen artrik rikkärns-fauna med hygrofila arter som *Carychium minimum* [ängsdvärgsnäcka], *Succinea putris* [större bärnstenssnäcka], *Vertigo antivertigo* [hjärtgrynsnäcka], *Euconulus praticola* [kärrkonsnäcka] och *Deroceras laeve* [sumpsnigel]. Dessutom förekommer Natura 2000-arten *Vertigo angustior* [smalgrynsnäcka] och den mycket sällsynta, rödlistade och krävande *Vertigo geyeri* [kalkkärrsgrynsnäcka]. *Pseudotrachia rubiginosa* [luddsnäcka] är en relativt hygrofil art som i Sverige endast förekommer på Öland och Gotland, och huvudsakligen anträffas i slutna-halvslutna miljöer med buskar.

Referenser

- Jonsson, O. (2019): Undersökningsmetod: Biogeografisk uppföljning av grynsnäckor: *Vertigo angustior*, *V. genesii* och *V. moulinsiana*. [Förslag till NV för fastställande 2019-12-05]. 38 sid.
- von Proschwitz, T. (1999): Landlevande mollusker i Kalmar län II. Öland - Förslag till utnyttjande av data från Göteborgs Naturhistoriska Museums markfaunainventering i miljöövervakningsstudier. – Sammanställningar av lokaler för rödlistade och sällsynta arter, samt lokaler med höga naturvärden. – *Länsstyrelsen Kalmar län informerar. Meddelande* 1999:13. 143 sid.
- von Proschwitz, T. (2003): Landlevande mollusker i rikkärr på Öland 2000 och 2003 – med särskild hänsyn till Kalkkärrsgrynsnäcka – *Vertigo geyeri*. – Länsstyrelsen Kalmar. 61 sid.
- von Proschwitz, T. (2007): Fünf für die Ostseinsel Öland neue Landschneckenarten: *Vertigo liljeborgi* (WESTERLUND), *Xerolenta obvia* (MENKE), *Candidula unifasciata* (POIRET), *Cepaea nemoralis* (LINNAEUS) und *Helix pomatia* LINNAEUS. – *Heldia* 5 (3): 75–79.
- von Proschwitz, T. (2014): Bericht über die 46. Frühjahrstagung der Deutschen Malakozoologischen Gesellschaft in Vickleby auf der Ostseeinsel Öland (Schweden) von 25. Bis 28. Juni 2007. – *Mitteilungen der deutschen malakozoologischen Gesellschaft* 90: 1-12.
- von Proschwitz, T. (2018): Artfakta *Vertigo geyeri*. <https://artfakta.se/naturvard/taxon/vertigo-geyeri-101967>
- von Proschwitz, T. (2020): Faunistical news from the Göteborg Natural History Museum 2019 – Snails, slugs and mussels. – *Göteborgs Naturhistoriska Museum Årstryck 2019*: 33-48.
- SLU Artdatabanken (2020): Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala. 242 sid.

Länsstyrelsen
Kalmar län

www.lansstyrelsen.se/kalmar